

چگونه مسائل دگرباشان جنسی را پوشش دهیم

راهنمای آموزشی ویژه روزنامه‌نگاران و رسانه‌های فارسی

این راهنما، خلاصه‌ای است از جزوه «چگونه مسائل دگرباشان جنسی را پوشش دهیم» که کمیسیون بین‌المللی حقوق بشر زنان و مردان همجنس‌گرا (ایگل‌هرک) آن را منتشر کرده است. آنچه در این جا می‌خوانید، تنها خلاصه‌ای است از متن اصلی این جزوه. توصیه می‌کنیم برای مطالعه متن کامل و آگاهی از جزئیات بیشتر، جزوه را از لینک زیر دریافت کنید: http://iglhr.org/iran/fa/Fa_Publications_MediaGuides

فصل اول: دگرباشان و رسانه‌های جدید

رسانه‌های جدید، دنیای معاصر را متفاوت کرده‌اند. محتوای مرتبط به دگرباشان جنسی ایرانی، با ظهور رسانه‌های جدید، متراکم‌تر و بیش از پیش در سطوح رسانه‌های سنتی ایرانیان ساکن خارج از کشور مطرح شده است. در این فصل نگاهی به این تغییر و چگونگی آن می‌شود.

فصل دوم: سازمان ملل متحد و حقوق دگرباشان جنسی

بر اساس اعلامیه جهانی حقوق بشر «هیچ احدی نمی‌بایست در قلمرو خصوصی، خانواده، محل زندگی یا مکاتبات شخصی، تحت مداخله خودسرانه قرار گیرد.» حریم خصوصی افراد محترم است؛ اما هر کسی حق دارد که گرایش جنسی خود را تبدیل به مسأله‌ای عمومی کند. آغاز فعالیت برای احقاق حقوق همجنس‌گرایان در سازمان ملل در چهارچوب قوانین و معاهده‌های این سازمان، به سال ۱۹۹۴ (پرونده تونن در برابر دولت استرالیا) برمی‌گردد که در نتیجه آن، روابط جنسی رضایت‌مندانه در میان افراد همجنس قانونی و مجازات لواط در قوانین استرالیا لغو شد.

فصل سوم: معاهده‌های بین‌المللی، سازمان ملل و حقوق دگرباشان جنسی

معاهده‌های بین‌المللی که متن آن‌ها از حقوق دگرباشان جنسی حمایت می‌کنند:

- میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (ICCPR)
- کنوانسیون ضد شکنجه، مجازات‌های بی‌رحمانه، غیر انسانی، اهانت‌آمیز (۱۹۸۴)
- کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان (CEDAW) ۱۹۷۹

در این فصل همچنین نگاهی به تذکرات سازمان ملل متحد به ایران برابر نقض حقوق بشر دگرباشان جنسی ایرانی و همچنین نگاهی کوتاه به گزارش‌های دکتر احمد شهید شده است.

فصل چهارم: مفاهیم نظری در ارتباط با سکسوالیته، جنسیت و گرایش جنسی

- مسأله هویت‌محوری
- خشونت کلامی در روزنامه‌نگاری از منظر اقلیت‌های جنسی
- زبان عاری از تبعیض در رابطه با دگرباشان جنسی

فصل پنجم: مفاهیم نظری

- سکسوالیته یا سکسیته (Sexuality)
- جنس یا سکس از منظر زیست‌شناسی
- جنسیت یا جنس‌گونی (Gender)

• نقش‌های جنسیتی

- نظریه فراهنجاری جنسی یا «کوئیر تئوری» (Queer Theory)
- اجراگری جنسیتی Gender Performativity
- گرایش جنسی
- اروتیسم همجنس‌خواهانه یا هومو اروتیسم
- سکسیسم دگرجنس‌گرا یا Heterosexism
- سکسیته بهنجار Sexual Normality

فصل ششم: گوناگونی جنسی و روابط با همجنس در ایران و زبان فارسی

- سکسیته، جنسیت و جنس‌گونی دگرباشان جنسی
- معادل‌یابی فراتاریخی هویت‌های جنسیتی و گرایش جنسی
- روابط جنسی با همجنس در ایران تاریخی

فصل هفتم: روابط جنسی با همجنس در ایران معاصر

- همجنس‌گرایی با روابط جنسی با همجنس تفاوت دارد
- سیالیت گرایش جنسی و هویت جنسی

فصل هشتم: واژه‌ها و اصطلاحات مورد نیاز در حوزه جنسیت و گرایش جنسی

در ایران کلماتی خاص برای گوناگونی جنسیتی همواره وجود داشته است اما این تعاریف دقیقاً دلالت بر معانی کلمات مشابه در فرهنگ‌های انگلیسی‌زبان ندارند. امروزه بیشتر دگرباشان جنسی در زبان فارسی، از واژگان مرسوم در غرب مانند گی، لزبین، ترنس و بای استفاده می‌کنند. هرچند ممکن است در قانون و فقه از واژه‌هایی چون لواط یا مساحقه نیز برای توصیف روابط افراد استفاده شود؛ تفکیک بین کسی که رابطه جنسی با همجنس دارد و کسی که خود را همجنس‌گرا می‌داند در حوزه شخصی هر فرد است و خبرنگاران بهتر است به انتخاب واژگان افراد برای توضیح گرایش جنسی خود دقت کنند. در این قسمت با واژه‌های مناسب برای توصیف رفتارها و هویت‌های جنسی آشنا خواهید شد:

- همجنس‌گرا Homosexual، لزبین Lesbian، گی Gay.
- دگرجنس‌گرایی Heterosexuality، دوجنس‌گرایی Bisexuality.
- گرایش دگرباش جنسی Queer Orientation، بی‌میلی به سکس یا آسکسوالیته Asexuality، میان‌سکسی، میان‌جنسی یا اینترسکسوالیته Intersexuality، هم‌افرویدیت Hermaphrodite.
- دگرجنس‌شدگی، ترانس‌سکسیته یا ترانس‌سکسوالیته Transsexuality، فراجنسیتی، تراجنسیتی، دگرجنس‌گونه یا ترنس‌چندر Transgender، دگرجنس‌پوش یا دگرپوش، Transvestite، دوگانه‌پوشی یا Cross-Dressing، درگ کوئین Drag Queen.

فصل نهم: زبان کوچه و خیابان

ترکیب‌های «اقلیت‌های جنسی» و «دگرباشان جنسی» از چند سال پیش جا افتاده‌اند و ترکیب‌های مناسبی در حال حاضر برای تمامی هویت‌های جنسی هستند. «زبان خیابانی» خود اقلیت‌های جنسی ایرانی، اصطلاح‌های جهانی دگرباشان جنسی را پذیرفته است و ممکن است روزنامه‌نگاران در وبلاگ‌ها یا در مصاحبه با افرادی که متعلق به جامعه دگرباشان جنسی ایرانی‌اند با واژه LGBT را برخورد کنند. این عبارت مخفی است برای ترکیب انگلیسی Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender که معمولاً برای اطلاق به جامعه غیر دگرجنس‌گراها استفاده می‌شود، در فارسی معمولاً به جای این مخفف از کلمه دگرباش جنسی استفاده می‌شود، اما دگرباش و «ال‌جی‌بی‌تی» هم‌معنی نیستند.

کویر نیز واژه دیگری است که به کارگیری آن طرفداران زیادی دارد. «آشکارسازی Coming Out» به مفهوم برون‌آیی و آشکار کردن هویت و گرایش جنسی خود در فضاهای عمومی است. «گنج‌خانه یا Closet» استعاره برای زندگی مخفی دگرباشان جنسی است.

«هوموفوبیا، همجنس‌گراستیزی، همجنس‌گراهراسی» به معنی ترس از همجنس‌گرایی یا ستیز با همجنس‌گرایان به شکل بیان کلام تنفرآمیز، توهمین و خشونت است. در بسیاری از کشورهای غربی، خشونت‌ورزی نسبت به اقلیت‌های جنسی از جمله «جرایم نفرت‌ورزی» به شمار می‌رود. انتشار مطالبی که حاوی خشونت کلامی به همجنس‌گرایان باشد می‌تواند برای روزنامه‌نگاران در این کشورها، منجر به تبعات سنگین حقوقی شود.

فصل دهم: آشکارسازی، همجنس‌گراهراسی و

همجنس‌گراستیزی

● آشکارسازی و فرهنگ گنج‌خانه

● همجنس‌گراهراسی، همجنس‌گراستیزی

فصل یازدهم: تاریخ «درمان» همجنس‌گرایی

اختلال هویت جنسی دیگر بیماری به‌شمار نمی‌آید.

در گذشته دگرباشان جنسی حتی در دموکرات‌ترین کشورها شرایط تبعیض‌آمیزی در زندگی خود داشته‌اند. پس از طی مراحل بسیار دشواری، در نهایت در سال ۱۹۷۳، انجمن روان‌پزشکی آمریکا همجنس‌گرایی را از لیست بیماری‌ها خارج کرد. همین جرم‌زدایی در سال ۱۹۹۰ توسط سازمان جهانی بهداشت نیز صورت گرفت.

در سال ۲۰۱۲ انجمن روانپزشکی آمریکا (APA) اعلام کرد که «اختلال هویت جنسی» را از لیست بیماری‌های روانی حذف و به جای آن شاخص «بی‌قراری جنسیتی» Gender Dysphoria را جایگزین می‌کند.

فصل دوازدهم: نمادها و تاریخ‌های مهم

رنگین‌کمان: نماد افتخار به گوناگونی و کثرت‌گرایی جنسی

مثلاً برعکس با نشان رنگین‌کمان: نمادی برای بیان حمایت از دگرباشان جنسی و کثرت‌گرایی

- مثلث صورتی: نمادی برای احترام به همجنس‌گرایانی که جان خود را در آلمان نازی از دست دادند
- مثلث سیاه: نمادی برای افتخار به فمینیسم و همجنس‌گرایی زنان
- ۱۷ ماه مه هر سال: روز جهانی مبارزه با همجنس‌گراستیزی، دوجنس‌گراستیزی و تراجنسیتی‌ستیزی
- ۲۸ ژوئن و ماه ژوئن: ماه افتخار به گوناگونی‌های گرایش‌های جنسی یا «پراید»

فصل سیزدهم: قانون مجازات اسلامی

بندهای فصل دهم قانون مجازات اسلامی: لواط، تفخیز و مساحقه قانون جدید مجازات اسلامی با قوانینی بسیار سخت‌گیرانه نسبت به روابط جنسی همجنس‌خواهانه در تاریخ ۱/۱۳۹۱/۲۱ تصویب شد. بسیاری از واژگان برای توصیف جرایم، از ادبیات فقه وارد قانون شده است. این واژگان عبارت‌اند از: جماع کردن، وطی، دبر، لواط، تفخیز، مساحقه، فاعل و مفعول.

فصل چهاردهم: اخلاق حرفه‌ای روزنامه‌نگاری در رابطه با دگرباشان جنسی

- گرایش جنسی افراد، مسأله‌ای خصوصی است بنابراین در مورد گرایش جنسی افراد نباید تجسس کرد.
 - گرایش جنسی افراد تنها در صورت موافقت رسمی و واضح خود آنها منتشر می‌شود.
 - محرمانه بودن گرایش جنسی و حفظ حریم خصوصی افراد دگرباش جنسی و نزدیکان‌شان همیشه باید در نظر گرفته شود؛ خصوصاً با توجه به مجازات‌های سنگین موجود در کشور ایران.
 - قبل از مصاحبه با فردی که گرایش جنسی او موضوع مصاحبه خواهد بود، از اجازه‌نامه استفاده کنید.
 - آشکارسازی گرایش جنسی افراد متوفی، تنها در صورتی مانع اخلاقی ندارد که این آشکارسازی موجب انتشار اطلاعات از روابط ایشان با افراد زنده نشود.
 - جهت‌گیری تبعیض‌آمیز و قضاوت جنسی در مورد افراد دگرباش جنسی، خلاف اصول اخلاق حرفه‌ای است.
 - علنی کردن بیماری افراد، خلاف قانون بیشتر کشورهای غربی و خلاف اصول اخلاق حرفه‌ای است.
 - خشونت کلامی به افراد دگرباش جنسی در محصولات رسانه‌ای می‌تواند پیگرد قانونی داشته باشد.
- ## فصل پانزدهم: ادیان و دگرباشان جنسی
- مسیحیت، مسیحیت کاتولیک، یهودیت، بودیسم، هندویسم، بهائیت، دین زرتشت، اسلام
 - اسلامی که کنش جنسی با همجنس را نهی نمی‌کند